

Mentaliseringsbasert grunnlag i familiebehandling?

Erfaringer fra Familieenheten på Hov i Sykehuset Innlandet

Gunn Anne Skår Struksnæs, sykepleier/ helsesøster og

Harald Morten Sørensen, pedagog

LAR konferansen 2010, 28 – 29 september.

Familieenheten på Hov i Land

- Psykisk helse
- Rusmestring
- Omsorgsevne

Mentaliseringsbasert behandling i en dynamisk
vekselvirkning mellom grupper og individualterapi.

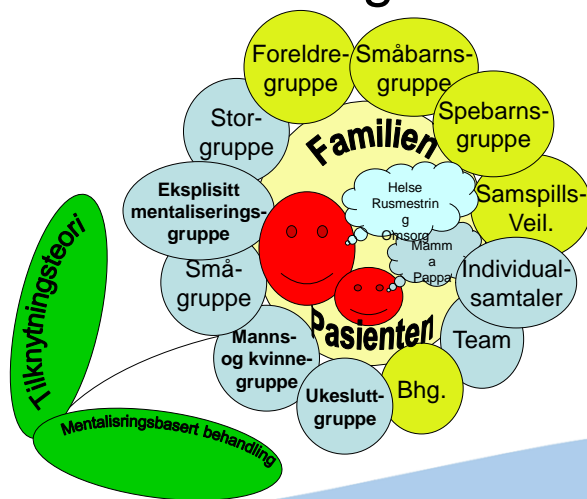
Familieenheten- "connecting minds".

Familieenhetsens rammer

- Målgruppe: voksne med rusavhengighet, som har foreldreansvar for sine (små) barn. Barna er med i innleggelsen. Det kreves en utredning av barnets behov, og foreldrenes omsorgsevne før innleggelse
- Kapasitet: 10 familier, som bosettes i egne boliger på enhetens område
- Behandlingstiden kan variere fra 3 til 12 mnd.
- Behandlingspersonalet er organisert i to tverrfaglige behandlingsteam.
- Egen barnehage for pasientenes barn. Omsorgskompetanse arbeid.
- Videregående skole gir et tilbud til våre pasienter
- Det opprettes ansvarsgrupper bestående av sosialtjeneste, barnevern, og andre aktører rundt hver familie. Følger behandlingen, med tanke på å sette kommunen i stand til å videreføre behandlingen etter utskrivning.

Behandlingsblomsten

Sykehuset Innlandet HF

Hvorfor mentaliseringsbasert terapi?

- Meningsfylt å def. avhengighet med utgangspunkt i relasjonelle og regulerende vansker.
- Gir et helhetlig behandlingsperspektiv, og gir en mulighet til å innlemme generasjons perspektivet.
- Et grunnleggende miljøterapeutisk redskap; sinn møter sinn.
- Skapt et gjennomgripende engasjement i hele institusjonen. Økt relasjonsbevissthet i hele personalgruppen.
- Et verktøy som gir et raskt behandlingsfokus, både for pasient og terapeuter.

HELSE SØR-ØST

Sykehuset Innlandet HF

Sentrale implementerings grep

- Pedagogisk gruppe (eksplisitt mentaliserings gruppe)
- Mentaliseringsbasert behandlingsformulering (MBTF)
- Individualterapi; dynamisk samvirke gruppe – individualterapi.
- Ukeslutt gruppe.
- Forelder mentalisering

HELSE SØR-ØST

Målsetting ped.gruppe

- Forstå begrepet "mentalisering"
- Gi begrepet mening og innhold, det pedagogiske poeng
- Bli et verktøy til å utvikle refleksjonsevne og relasjonell kompetanse
- Bedre følelshåndtering

- Rammer for gruppa
  - 12 gangers "kurs"
  - Optimalt antall deltagere 6-9 pers
  - Varighet på 1 time.
  - Plassering rundt et bord.

Sykehuset Innlandet HF

• **Temainndeling for gruppa**

1. Mentaliseringsbegrepet

- Forklare mentalisering som en menneskelig egenskap, gi det et innhold
- Hva fremmer og hva hemmer mentalisering
- Øvelser i form av å beskrive egne erfaringer, situasjonsbilder etc.

2. Mentalisering og følelser

- Gjennomgang av grunnfølelsene
- Øvelser i form av "reading the mind in the eye test", bilder av ansiktsuttrykk, situasjonsbilder etc.
- Refleksjon rundt hvordan følelser kan komme til uttrykk og hvordan de virker inn på oss selv og andre

3. Mentalisering og rus

- Hvordan rus påvirker mentaliseringsevnen
- Konsekvenser
- Følelser, rus og mentalisering

4. Foreldrementalisering

- Tilknytning som grunnlag for utvikling av mentaliseringsevne
- Barns utvikling og behov
- Egen barndom

HELSE SØR-ØST

Sykehuset Innlandet HF

MBT formulering:

- En dynamisk beskrivelse av en persons livshistorie, relasjonelle følelsesmessige utfordringer, rusens funksjon, og veien til å kunne ta vare på seg selv og barnet.

HELSE SØR-ØST

MBT formulering – struktur:

- Et veldig kort riss av utviklingshistorien som sier noe om eventuelle traumer, tap, problemer med tilknytningspersonene, sårbare områder i personligheten, eventuelle mestringsmekanismer og omkostninger ved disse.
- Kort om art og omfang av mentale problemer og hvordan disse kan spille seg ut interpersonlig, spesielt med hensyn til følelser og mentalisering.
- Deretter om hvordan dette kan komme til å spille seg ut i terapien, og hva pasienten selv, medpasienter og terapeuter anbefales å legge vekt på. (Mentalisering.no)

Foreldres mentaliseringsevne

(Slade 2003)

- Oppfatte, forstå og speile barnets indre opplevelse,
- å kunne tenke om eget indre generelt og følelser knyttet til foreldreskap spesielt
- å oversette forståelse til adekvat og tilpasset atferd som støtter barnet
- Både forståelse og følelse, tanke og atferd. Bekreftende og regulerende

Foreldrementalisering

- Å forstå atferd som uttrykk for underliggende mentale tilstander (tanker, følelser, ønsker, intensjoner)
- Å forstå at barnet har sitt eget opplevelsesunivers.
- Desto bedre foreldereren forstår barnet, jo bedre forstås og forutses atferd, og jo bedre kan sinnstilstander reguleres.

(Fonagy, Target et al., 1991, 2002, 1995, Slade 2002, 2003)

Mentaliseringsevne eller refleksiv kapasitet

- Grunnleggende i menneskelig samvær er våre anstrengelser på å forstå hverandre i termer av indre tilstander, tanker, følelser, ønsker etc. Avhengige av å være "mind readers".
- Kapasitet som utvikles i tidlig barnealder, ca 4 år. Ref. False belief tester

Sykehuset Innlandet HF

God mentalisering

- Anerkjenner at barnets indre opplevelse ligger bak og påvirker atferd
- noenlunde presise antakelser om hvilken indre tilstand som ligger bak en bestemt atferd
- Har utviklet en mental “modell” av barnets sinn som hjelper han/henne til å forutse atferd
- Bruker sin forståelse av barnets sinn til å hjelpe barnet gjennom å forutse og regulere emosjoner.

HELSE SØR-ØST

Sykehuset Innlandet HF

Dårlig mentalisering

- Få forestillinger om barnets indre opplevelse
- Fokus på personlighet og atferd
- Kan beskrive barnet og hendelser, men uten dype refleksjoner om barnets følelsesuttrykk
- Benektning av eget indre liv som forelder
- Forvrengte forestillinger om barnet
- Manglende sensitivitet i samspill

HELSE SØR-ØST

Sykehuset Innlandet HF

Lære å se og anerkjenne barnet sitt.....

- ut ifra sin egenart
- som et unikt individ med egne meningsfulle indre representasjoner

HELSE SØR-ØST

Sykehuset Innlandet HF

MBT i familier med rusproblemer 4 prinsipper

1. Utvikle foreldres mentaliseringskompetanse
noe som antas å være den sentralt i forhold til omsorgskompetanse, affektregulering og behandling av rusmiddelproblemet.
2. Etablere en trygghetsfølelse overfor institusjonen som sådan, og en god behandlingsrelasjon hvor foreldre føler seg ivaretatt og forstått,
noe som antas å være en forutsetning for å utforske egne relasjonserfaringer og seg selv som forelder.
3. Bidra med kunnskap om barnets utvikling, betydningen av foreldreskapet som trygg havn og mentalisering,
noe som antas å gi foreldre en forståelse av hva behandlingen går ut på. Det gir dessuten et kognitivt kart som fremmer selvrefleksjon og forståelse av hva som foregår i ulike situasjoner med barnet.
4. Utvikle foreldrenes observasjonsevne, særlig det som handler om å lese og reagere adekvat og kontingent på barnets signaler,
noe som antas å være fundamentet for sensitivitet i samspill, affektregulering og evne til å reparere sammenbrudd i samspill. **WATCH, WAIT AND WONDER**

HELSE SØR-ØST

Alt du trenger å vite

- Vær alltid; **STØRRE**,
STERKERE, **KLOKERE** og **SNILL**
- Når det er mulig: følg barnets behov
- Når det er nødvendig: ta styringen

Ref. Cooper, Hoffmann, Marvin og Cooper